

EDITORIAL

Dugang nga isulong an kagiusan trabahador ngan an pakig-away han katawhan kontra ha imperyalismo

AN PAGMARTSA HAN YUKOT-YUKOT NGA TRABAHADOR HA TACLOBAN ngan iba pa nga lugar ha Sinirangan Bisayas hadton Pankalibutan nga Adlaw han Pagtrabaho in kaparte han pagselebrar han ika-100 nga pagsalin-urog ha Pilipinas han Mayo 1. Ginpaabat han mga trabahador ha Sinirangan Bisayas an ira mga lehitimo nga demanda ngan kadisgusto ha kontra-trabahador, niyutiyo ngan pasista nga rehimen Macapagal-Arroyo. Padayon nga ginkakatinan han mga trabahador an matarum ngan makasaysayan nga ayat: Kamatayon para ha imperyalismo!

Grabe nga naghihimakuri an mga trabahador ha rehiyon. Maabot ha 2,000 nga trabahador an nawarayan hin trabaho ha pagsera han 26 nga empresa tungod han grabe nga krisis. Hini nga Mayo, gintanggal an walo nga lider-trabahador han militante nga unyon ha Eastern Samar Electric Cooperative. Padayon liwat nga diri ginhahatag an demanda nga P125 umento ha suhol, ha luyo han kamatuoran nga kulang gud an presente nga minimum nga suhol. Ha Sinirangan Bisayas, gintalaan ini ha P188 kada adlaw, samtang gintatantiya nga an usa nga

pamilya hin unom katawo in nanginginahanglan hin P365 kada adlaw para ha mga bataan nga panginahanglan. Kasagaran liwat nga diri ginhahatag bisan an minimum nga suhol. Diri liwat natatagamtaman han mga trabahador an mga benepisyo nga kaangayan ihatag.

Pagbarat, pagtamas-tamas ngan pandarahug an baton han rehimen Macapagal-Arroyo ha klase nga trabahador ha Sinirangan Bisayas ngan bug-os nga Pilipinas. Warikwik la

... tikang ha paypay 1

nga mga benepisyo an ginhatag han rehimen tikang han 2000: P12-P20 nga dugang ha minimum nga suhol ngan P30 nga dugang nga benepisyo (nga diri natatagamtaman han ngatanan). Samtang padayon nga nagpapatakas ha garbo hira Macapagal-Arroyo ngan iya mga kapitalista nga agaron, sesermonan pa gud nira an mga trabahador nga antuson nala anay an krisis.

Ginbabarat an mga trabahador agud makayer an mga langyaw nga kapitalista ha Pilipinas ha padayon nga imperyalista nga globalisasyon. Gin-aatake han rehimen nga Macapagal-Arroyo an mga pakabuhi ngan katungod han mga trabahador pinaagi han kontraktwalisasyon, pagbungkag han mga unyon, ngan pagmarka han militansya han mga trabahador komo “terorismo”.

Ha kamatuoran, waray bisan ano nga kakayahan an rehimen nga mapauswag an kinabuhi han mga trabahador ngan katawhan Pilipino. Kundi, waray pagruhaduha ini nga naglansar hin bag-o nga opensiba kontra ha MILF hadton Mayo 17. Waray kaluoy nga ginpanmomba an pira kagatos kayukot nga katawhan. Bisan kun mag-aabre na an klase yana nga Hunyo, diri higagamitan an mga eskwelahan ha mga lugar nga naigo han opensiba han rehimen tungod kay dinhi nagpurundok an mga nag-ebakwet nga katawhan. Gintuyo ni Macapagal-Arroyo an haluagan nga atake ha MILF agud ipakita an iya pagkaniyutiyo ha iya agaron nga imperyalista ha panahon han iya opisyal nga pagbisita ha US hini nga Mayo. Maiha na nga nagkukunsabuhay an rehimen ngan an US agud targeton an MILF komo “terorista” ngan himuon nga lehitimo an direkta nga panginginlabot han tropa nga Amerikano kontra ha mga nag-aalsa nga Moro ngan ha rebolusyonaryo nga kagiusan.

Uusa kun sugad an eksperyensya han mga trabahador ngan katawhan ha kamot han rehimen nga Macapagal-Arroyo. Ha atubangan han kakurian, mas urog nga pagpapakuri an baton han rehimen. Ha atubangan han lehitimo nga pakig-away, kabangisan ngan pamomoypoy an baton han rehimen. Ha atubangan han

nagkukusog nga kagiusan nga patriyotiko ngan kontra-imperyalista, nalilisang an rehimen Macapagal-Arroyo komo “ispesyal nga alyado han US” ngan kumarawat hin \$126 milyon dolyares komo ayuda-militar.

Kinahanglan magpabilin nga madig-on an tindog han mga trabahador ha Sinirangan Bisayas ha ira padayon nga pakig-away para ha P125 nga dugang nga suhol. Kinahanglan nira ipakig-away an kaseguruhan ha trabaho ha atubangan han nagpapadayon nga haluagan nga pananggal ngan kontraktwalisasyon. Kinahanglan ipaabat han mga trabahador an ira organisado nga boses ha mga isyu han katawhan.

Guti la an ihap han klase nga trabahador ha kabug-osan nga populasyon han rehiyon, kundi mas magkukusog hira ha pagtig-ob han kusog han mga бага-trabahador, parag-uma, butnga nga klase ngan iba pa nga demokratiko nga pwersa. May importante nga papel an klase nga trabahador ha pakig-away han katawhan tungod han ira konsistente nga organisado ngan pampulitika nga tarum. Mahinungdanon an padayon nga militante nga pagsalin-urog han Mayo 1 ha Pilipinas katapos hin 100 katuig. Ginpapamatud-an hini nga an mga trabahador an klase nga konsistente nga nakig-away ha imperyalismo ngan nasusumpay nira an lokal nga pakig-away ha pankalibutan nga rebolusyon proletaryo.

Kinahanglan padayon nga dun-an an pakig-away han mga trabahador ngan katawhan ha pagpaiwas ha poder han rehimen Macapagal-Arroyo. Ura-ura na an waray-alang nga pagpapakuri ha katawhan han niyutiyo ngan terorista nga rehimen. Ha nagtitikadako nga papel han panginginlabot militar han US ha Pilipinas, butad-butaran na liwat an pagtamas-tamas ni Macapagal-Arroyo ha nasyunal nga soberanya. Tungod han karigumok durot han tikaapiki nga eleksyon ngan grabe nga kahimulag ni Macapagal-Arroyo, aada ha maupay nga pusisyon an katawhan nga sukton ngan papagbaydon an rehimen. Ha kasyudaran ngan kabaryuhan, kinahanglan magin andam an mga trabahador ngan bug-os nga katawhan ha mas mapintas nga pakig-away kontra ha rehimen ngan ha imperyalismo nga US. ▲

PANAN-AW

Padayon an pakig-away
han mga trabahador
ngan kabras ha syudad
kontra ha mga atake
ha pakabuhi ngan katungod

SAYOD HA SINIRANGAN BISAYAS AN PAGHIHIMAKURI HAN MGA trabahador ngan kabras ha syudad ha butnga han mas haluagan nga kakablasan ha kabaryuhan. Ginpapamatud-an han ira kawaray-kaseguruhan ha pakabuhi an atrasado ngan pre-industriyal nga kinaiya han katilingban. Gin-aayat han mas grabe nga pagpapakuri ngan pamumuypoy han ira mga katungod han rehimen nga Macapagal-Arroyo an dugang nga militansya ha pagsusulong han nasudnon-demokratiko nga rebolusyon.

An pakig-away han mga trabahador

Samar

Han 1979 nagtikang an operasyon han Eastern Samar Electric Cooperative (ESAMELCO) ngan tikang hadto dirudiretso nga nagpahaluag han serbisyo han kuryente. Waray panahon nga nalugi ini, bisan pa kun damo nga katawhan an nagrereklamo ha maraut nga serbisyo han kuryente nga agsob la mautod. Kundi, kun maraut an serbisyo han kumpanya, mas maraut an pagtratar hini ha mga trabahador. Kun natubo an kumpanya, diri ini gin-aabat han mga trabahador. Subay han tantos han paniniyupi, nababayaran la an mga trabahador para ha tulo ngan tunga kaminuto nga pagtrabaho. Karuyag sidngon, ha kada piso nga nahihingada ha trabahador, P136.14 naman an ginbubursa han kumpanya. Tikang liwat han tukuron an Esamelco Employees Union (ESECELU) hadton 1987 ilarum han NAFLU-KMU, nagin mapintas an banggaay han maneydsment ngan mga militante nga trabahador ha atubangan han

pag-atentar han kumpanya nga bungkagon an unyon.

Igindaug han unyon an naglabay nga mga pakig-away sugad han mga benepisyo nga gin-unod han *collective bargaining agreement* (CBA) o kasarabutan giutan han kumpanya ngan unyon. Hadton 1999, igindaug han unyon an P50 nga umento ha suhol, pero tubtob yana waray pa ini maipatuman han kumpanya. Han 2001, nagwelga ngan gindemanda han mga trabahador an bag-o nga CBA ngan P13 nga umento ha suhol. Tungod hini, bisan kun makatadungan an demanda han mga trabahador, direkta nga gintanggal hini nga Mayo han magkunsabo nga kumpanya ngan gubyrerno an walo nga lider han unyon. Katuyuanan han pagtanggap amo an pagbungkag han unyon ngan pagbale-waray han CBA nga iginpakig-away han mga trabahador. Atubangan hini, padayon yana nga nagpapadig-on han kaapihan an

☞ *padayon ha paypay 4*

... *tikang ha paypay 3*

ESECELU agud depensahan an mga gintanggal nga mga lider hini ngan agud atubangon an atake han maneydsment ha ira pakabuhi ngan katungod.

Leyte

Kilalado ha Sinirangan Bisayas an Philippine Associated Smelting and Refining Corporation (PASAR) komo usa nga produktibo nga kumpanya ha pag-eksport hin *copper* ngan iba pa nga kasumpay nga produkto. Ha kamatuoran, naadman han unyon dinhi nga an usa kaadlaw nga kargada tipagawas han nasud in mayda na sadang nga tubo para batunon an kanan trabahador sweldo nga P10,000/bulan ngan may kumpleto nga mga benepisyo. Kundi yana, nag-iistriktu an kumpanya ha mga trabahador para makabiling hin rason para pwersado hira nga tanggalon ha trabaho. Gin-iibanan diri la an mga trabahador kundi bisan an mga superbisor ha balayan han iskema nga kontraktwalisasyon.

Gintutumuyo han kontraktwalisasyon nga pira na la an magin regular nga trabahador han PASAR. Dugang pa hini an hul-os nga pagpribatisa han PASAR nga hadto anay gintatag-iyahan han gubyrno. Yana gintatag-iyahan ini hin mga imperyalista nga korporasyon ngan han pamilya nga Marcos. Malalauman an dugang pa nga pagpapakuri ngan paghuthot ha mga trabahador tungod ha tuptop nga implementasyon ha kumpanya han mga maka-imperyalista ngan kontra-trabahador nga palisiya han rehimen nga Macapagal-Arroyo ha ngaran han imperyalista nga “globalisasyon”. Kundi dugang la nga nagdidig-on an ranggo ngan militansya han unyon han PASAR nga nababaid ha ira makaklase nga pakig-away. Ha diri pala maiha nga panahon, igindaug han unyon an ira ikaupat nga CBA.

An pagkapit-bisig han mga kabras ha syudad

Gintatantiya nga mayda 15,000 nga pamilya nga kabras ha syudad ha presente ha Tacloban. Nakakulumpon hira ha natudlok nga 12 nga komunidad ha iba-iba nga parte han syudad. Kaudgan ha mga kabras ha syudad in mga trabahador ngan бага-trabahador. Nagpapakabuhi an mayorya pinaagi han pagtinda, pagin kargador, labandera, drayber, kabulig ngan iba pa nga diri-regular nga mga trabaho. Gintatantiya liwat nga mayda maabot 8,000 nga waray trabaho.

Pabalay ngan pakabuhi an mga batakan nga demanda han mga kabras ha syudad. Labot han kawaray kaseguruhan ha trabaho, nagkukuri liwat an mga kabras ha syudad tungod han kawaray hin kalugaringon balay ngan tuna. Bulnerable hira ha mga hulga han demolisyon tikang ha mga pribado nga manlulupot hin tuna o mismo han gubyrno nga karuyag hira tabrugon ha ira mga barung-barong. Labot hini, nag-aantos hira han kawaray hin mga batakan nga serbisyo sugad han kuryente ngan tubig;

☞ *padayon ha paypay 5*

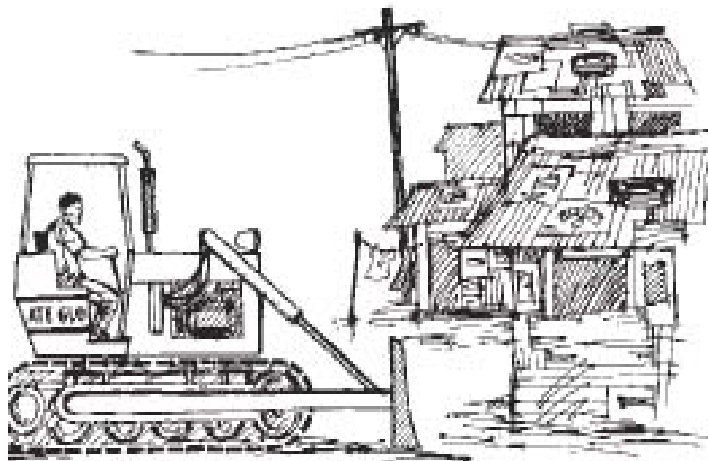
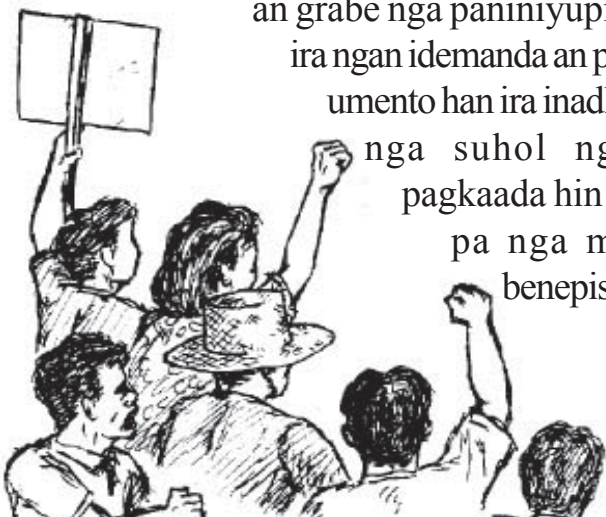
... *tikang ha paypay 4*

nagbabayad pa hin P1 – P2.50 kada kontiner hin tubig an mga kabras para may magamit ha matag-adlaw nira nga panginahanglan. Gintatantiya liwat nga waray kalugaringon kasilyas an 90 porsyento han mga kabras, nga nagdudurot hin hulga ha ira panlawas.

Waray bisan ano nga plano an lokal nga gubyrno han Tacloban para ha paghatag hin pabalay ha mga kabras ngan para ha ira pankabug-osan nga kaupayan. Ha kamatuoran, gintatarget pa han lokal nga gubyrno nga bungkagon an 12 nga komunidad han mga kabras para ha iba-iba nga proyekto ilarum han ginpoproponer nga Eastern Visayas Regional Growth Center. Ginlulupgop hini nga proyekto an pagtukod hin bag-o nga merkado han syudad ngan an pag-undong han turismo. Ginsasalikway han lokal nga gubyrno an mga kabras ha syudad komo maraut ha mata. Ha yana, mayda ginlalarga nga demolisyon ha upat nga komunidad ha iba-iba nga parte han syudad nga nakabiktima na ha diri kukulangon hin 350 nga balay.

Hugot nga pagkapit-bisig an baton han mga kabras ha syudad ha pangangatake ha ira panginabuhi ngan katungod. Ginpapakig-awayan han 1,000 nga magtirinda ha merkado han syudad ngan ha mga bangketa an hulga nga tabrugon hira ha ira mga pwesto subay han kontra-kabras nga palisiya ha Manila. Karuyag liwat han 1,000 nga mga kargador ha pantalan nga mag-organisa agud atuhan

an grabe nga paniniyupi ha ira ngan idemanda an pag-umento han ira inadlaw nga suhol ngan pagkaada hin iba pa nga mga benepisyo.

Madinaugon naman nga nakag-organisa ngan iginpakigbisog an pagpaumento han inadlaw nga suhol han mga trabahador ha pito ha walo nga bodega han simento ha syudad.

Padayon an marayhak nga paggios han mga kabras ha syudad diri la para ha ira mga interes kundi para ha interes han bug-os nga katawhan. Hadton Abril 17, ginlansar an Kalbaryo ng Bayan han mga kabras ha syudad komo protesta ha panahon han Semana Santa. Naglibot an 40-katawo nga kalbaryo ha iba-iba nga kalsada han Tacloban agud ipanawagan an kaseguruhan ha pabalay, kaseguruhan ha trabaho ngan pagpaumento han suhol. Hadton Mayo 1, nakig-usa liwat an mga kabras ha syudad ha Pankalibutan nga Adlaw han Pagtrabaho. Mataginting nira nga iginpanawagan an *Trabaho, Tuna, Pabalay, Katungod: Ipakigbisog!*

Pagserbe ha armado nga rebolusyon

Mahinungdanon an militante nga pakig-away han mga trabahador, бага-trabahador ngan kabras ha syudad. Hira an pinakadako nga kwerpo han demokratiko nga katawhan nga nakikig-away ha kasyudaran ngan malalauman ha kontra-imperyalista ngan kontra-pasista nga pakig-away. Ginsusulong nira an mga nasyunal ngan demokratiko nga ungara han katawhan mismo ha sentro han reaksyon ha rehiyon. Permi abre an armado nga rebolusyon ha kabaryuhan ha pagkarawat han iba-iba nga porma han suporta nira tubtob mismo ha pagseserbi ha Bagong Hukbong Bayan. ▲

HR MONITOR

Tortiyur ngan masaker hin 9 ha Leyte, ginkundena han NDF-Sinirangan Bisayas

GINKUNDENA NI FR. SANTIAGO “SANNY” SALAS, TAGAPAGYAKAN HA Sinirangan Bisayas han Nasyunal nga Demokratiko nga Prente han Pilipinas (NDFP), an pagtortiyur ngan pagmasaker han 19th IB ha siyam nga parag-uma hadton Abril 16 ha Sityo Mahayahay, Brgy. San Isidro, Kananga, Leyte. Unom han gintortiyur ngan ginpatay in sibilyan, upod na an upat nga menor de edad, ngan an tulo in mga Pula nga mangaraway nga *hors de combat* (waray kapas nga umato). Ginpanhimuwa ni Salas nga engkwentro an nahitabo, sugad han ginpagawas ni Lt. Col Oscar Lactao, namumuno nga upisyal han 19th IB.

Hira Lactao ngan Lt. Eduardo Abolencia an namuno ha pagpatay ha mga parag-uma. An mga biktima amo hira Eugenio Tazan, 54, tsirman han San Isidro Small Farmers' Association; an tulo-kabulan nga burod nga hi Rowena Superior, 24, kaapi han Bagalungon Small Farmers' Association; Rey Corpin, 13, anak han tresurero han Alyansa sa Mag-uuma ug Mamumuo; Obet Quidlat, 16; Benjie Cabugoy, 17; Randy Potoy, 15; Teofilo Sumaya Jr., 24; Joe Cosenillo; ngan usa nga nagngangaran kan Louie.

Ginhimo dayon an imbestigasyon han mga tag-undong han katungod pantawo ngan mga demokratiko nga organisasyon hadton Abril 18, ngan an usa nga National Fact-Finding Mission hadton May 30 – Hunyo 3. Ginpahayag han mga testigo nga nabatian nira banda alas 5:00 han aga han Abril 16 an serye hin mga buto ha apiki. Duha nga parag-uma an gin-atentar nga dakpon han militar, kundi nakaeskapo an usa nga nakabati hin boses hin babaye nga nagtatangis ngan nakikimaluoy, nga ginsundan hin upat nga tag-usa-usa nga buto. Usa nga parag-uma nga gindakop han militar ngan gindara apiki han nahitabuan an nakabati hin mga boses nga nag-aaruy ha sakit, nga ginsundan hin mga tag-usa-usa nga buto.

Napamatud-an han mga nag-imbestiga nga waray engkwentro nga nahitabo ngan usa nga hul-os nga pagtalapas han Protocol II han

Geneva Conventions an nahitabo nga tortiyur ngan masaker. Nadiskubre han mga nag-imbestiga nga puros ha ulo ngan tag-usa nga bala an samad han pito nga biktima; diri mausa kapulgada an kahirayuon han mga baseyo han bala tikang ha ira ulo. Nakadapa liwat an pito nga biktima han pagpusilon hira ha ulo. Ginpanmalbag liwat an mga biktima hin matig-a nga butang ngan gintapyahan hin laso nga tubig antes panmatayon bisan kun diri na hira nakakaato.

Kahuman han masaker, naglansar hin kampanya hin panarhug ha mga parag-uma hira Lt. Col. Lactao ngan Lt. Abolencia agud pugngan an imbestigasyon han kaso. Kundi tungod han dako nga kaarawdan, di pala maiha nga gintanggal hi Lactao komo kumander han 19th IB.

Ginpanawagan ni Salas an pakig-usa ha katawhan han Kananga agud makab-ot an hustisya para ha mga biktima ngan buungon an militarisasyon ha kabaryuhan. Diri masadang sering ni Salas an pagtanggap kan Lactao tungod kay kinahanglan bistahon ngan sirutan an ngatanan nga responsable ha masaker, ngan kinahanglan palayason an 19th IB ha Leyte. Ginsering liwat niya nga responsibilidad han Bagong Hukbong Bayan an pagbaton ha panawagan para ha hustisya ha mga martir ha Kananga ngan ha yukot-yukot nga nagin biktima han militarisasyon ha kabaryuhan. ▲

HA KAMATUORAN

An urusahon nga “ebidensya” ni Supt. Arnulfo Cruz

NAKAKUHA KUNO AN PULISYA HIN importante nga “ebidensya” hadton Mayo 10 ha gin-abandono nga *tunnel* han mga kasama ha Brgy. San Roque ha syudad han Tacloban. Iginsasayop na yana ha BHB an pagpataya han mga vigilante kan Godofredo Quimsing Jr. hadton Pebrero 24. Waray maraut nga rekord hi Quimsing nga anak hin usa nga anay huwes ngan oordinahan na unta pagkapadi. Kasumpay han kaso, nakuha kuno han pulisya an usa nga notbuk ha San Roque nga may nakasurat nga “Quimsing traidor, natapos ka guihapon.”

Kundi igin-estorya han usa nga testigo nga nakadto ha reyd nga waray mahinungdanon nga nakuha an PNP ha San Roque, ngan mas labi nga waray nakasurat hiunong kan Quimsing. Himangrawon la nga samtang nakadto ha sakob han *tunnel*, tigda nga gumuliat ngan nangaro hin bolpen hi Supt. Arnulfo Cruz, hepe han pulis ha Tacloban. Igin-abot han usa nga pulis kan Cruz an iya *signpen* (pansurat nga maupay an tinta). Pakalabay hin pira kaoras, igin-anunsyo na ha mga reporter han midya nga mayda nakuha kulaos nga notbuk nga may “ebidensya” hiunong ha kaso

ni Quimsing.

Kinalasan nala an pulis nga nagpahuram han *signpen* tungod kay magkapareho an tinta han iya bolpen ha nakasurat ha notbuk!

Pero waray hingaradtuan an urusahon nga “ebidensya” ni Supt. Arnulfo Cruz tungod kay waray natuod hini. Batid an katawhan nga diri hihimuon han BHB an pagsirot hin kamatayon nga waray makatadungan nga basaranan ngan kaangayan nga proseso ha rebolusyonaryo nga hustisya. Ha kamatuoran, ginabantayan han katawhan hi Cruz tungod kay damo an nagsususpetsa nga an pulis mismo an nagpasalbeyds kan Quimsing tungod ha *mistaken identity* (sayop nga pagkilala). Syempre, waray hingangadtuan an kaso tungod kay gin-iimbistigahan han pulis an kalugaringon nira. Mas grabe pa, ha ira desperasyon nga makalikay ha dako nga iskandalo, karuyag ni Cruz nga pakarauton an BHB. Naghihimo la hin mas dako nga kaarawdan hi Cruz ha paghunahuna nga an intriga in makakadum-it ha prestihiyo han BHB, nga diri bisan san-o matutupngan han PNP!

SIMO, NABASA KO HA B.K.P. NGA LIBRO NGA DAKO AN IHAP HAN “HUKBO HAN WARAY O KULANG HIN TRABAHO”. KAY-ANO “HUKBO” AN TAWAG HA IRA?

MASAYON...

.. TUNGOD HAN GRABE NGA KAKURIAN HAN MGA TRABAHADOR NGAN BAGA-TRABAHADOR, MADAGMIT HIRA NGA NAPUPUKAW, AMO NGA NAAPI HIRA HA “BAGONG HUKBONG BAYAN” PARA MAPUKAN AN DUNOT NGA SISTEMA.

AYOS KA GIHAP, SIMO!

PITYUR

Mga kadaugan han agraryo nga rebolusyon ha baseng gerilya

HA USA NGA BASENG gerilya ha kasusudkan han Isla han Samar, pursigido nga ginsusulong an agraryo nga rebolusyon han yukot-yukot nga masa nga parag-uma ha 20 nga karaknit nga baryo. Ginpapakita han ira eksperyensya nga ha makasikasi ngan militante nga paggios han mga organisasyon masa, papitad-pitad nga nababag-o mismo han mga parag-uma an ira pan-ekonomiya ngan pampulitika nga kamutangan.

Kamutangan antes umabot an rebolusyonaryo nga kagiusan

Antes mapundar an rebolusyonaryo nga kagiusan ngan an kontrapyudal nga kagiusan ha lugar han 1977, waray ginkaibhan an kakablasan ngan katiniyupi han mga parag-uma dinhi ha iba nga parte han Sinirangan Bisayas ngan nasud. Kumbinasyon hin kahagnaan ngan kalubian an agrikultural nga katunaan dinhi. Atrasado an sistema han panguma pero tungod kay matambok an tuna, naabot gihapon ha 40 ngada 50 kasako hin humay an kutsetsa ha kada ektarya han hagna (o 3,000–10,000 kasako kada baryo). Kundi, ginhahakin han siyam nga agaron maytuna ha lugar an 60%-70% han kutsetsa tikadto ha mga poblasyon.

Monopolisado han mga agaron an sobra katunga han katunaan ngan 80% han kakarabwan ha lugar. Waray kaluoy an ira mga kondisyones. Ha plete ha hagna, 50-50 an partihay kun diin sugbong pa han saop an katunga han gastos ha suhol, ngatanan nga gastos ha pagkaon ngan paghakot han humay. Ha kalubian, 67% an malon han agaron ngan 33% la an ha saop bisan kun ha saop an ngatanan nga trabaho ngan gastos. Komon nga praktis an 100%-200% nga interes ha pautang ha humay,

cash o karne. Komon liwat an 30%-300% nga tubo ha mga baligya nga epektos. Normal an grabe nga pagbarat han mga produkto ha uma han mga parag-uma ngan an paglimbong ha timbangan, sukol ngan kwenta.

Kasaysayan han pakig-away (1977–1992)

Kadungan han pag-organisa ngan pagpukaw ha masa nga parag-uma han 1977, gin-aghat ngan ginbuligan hira nga maglansar hin mga kontrapyudal nga pakig-away. Ha sunod-sunod nga hugna hin pakig-away tubtob 1985, mahinungdanon an ira nakab-ot nga mga kadaugan ha pagpahimubo han plete, pagpahitaas han suhol, pagpara han usura, pagpahimubo han presyo han mga epektos ngan pag-isa han presyo han mga produkto ha uma. Nabuhi ngan nagrayhak liwat an kagiusan ha tiklos, araglayon ngan iba pa nga kooperatiba. Nagin haluagan an mga pakig-away tubtob nga inabot ini ha interbaryo nga balitang.

Ha ginpapakita nga karayhak han masa nga parag-uma ha kontrapyudal nga pakig-away, paspas hira nga naorganisa. Sakob hin tulo katuig

... *tikang ha paypay* 8

tikang han syahan hira nga maabot han rebolusyonaryo nga kagiusan, kaudgan han 20 nga baryo in natukuran na hin mga hul-os nga asosasyon masa. Madagmit nga nabaid an determinasyon han mga lider ngan kaapihan han mga asosasyon. Militante nga gintapo nira an mabangis nga reaksiyon han mga agaron maytuna ngan AFP hadton 1979-1981. Mas labi nga sumuporta hira ha armado nga pakig-away nga ginsusulong han BHB, nga amo an nagin kabakyang han mga asosasyon ha pagdependa han mga kadaugan han ira kontrapyudal nga pakig-away.

Kundi, imbes nga mas bumoylo pa an kagiusan nga kontrapyudal, bumiaw ini han 1985 tubtob temprano nga parte han dekada 1990. Nabutong an mga pakig-away han parag-uma ha mga legal, abyerto ngan komprontasyunal nga aksyon ha syudad ngan bungto. Napasibay-an ngan nagluya an mga organisasyon masa ngan mga kontrapyudal nga pakig-away ha mga baryo, labi na han humataw na an adbenturismo militar han BHB. Bisan pa man, naningkamot an mga parag-uma nga pugngan an pagbalik han grabe nga mga porma han paniniyupi. Ginpadayon nira an mga pambaryo nga mga pakigbsiog ha pagpahitaas han suhol, kontra ha usura ngan ha pagpapadalagan han mga kooperatiba.

Mga kadaugan ha presente

Nagtikang la makabawi an kontrapyudal nga kagiusan han parag-uma ha lugar han 1993-2002 ha diwa han Ikaduha nga Gamhanan nga Kagiusan Pagtutul-id. Diri harumamay an mga kadaugan han mga asosasyon masa hini nga panahon: 10% nala an plete ha tuna; haros napara na an usura; ngan 33% - 5,000% an pag-umento han suhol ha haros ngatanan nga tipo hin trabaho. Nabawi an maabot 66 ektarya nga tuna nga ginlupot han mga agaron maytuna ngan iginbalik ini ha 19 nga pamilya. Nagin kaayusan na an demokratiko nga konsultasyon ha mga negosyante.

Mauswag ngan marayhak an kagiusan kooperatiba. Maabot na 200 ektarya nga kahagnaan ngan kalubian ha 14 nga baryo an

gindudumara han mga asosasyon komo komunal nga lote produksyon. Naabot yana hin 80 nga karabaw an gin-aataman han mga kooperatiba ha 12 nga baryo. May eksperyensya an kaudgan han mga baryo ha pagpapadalagan hin mga kooperatiba nga tindahan, pautang ngan *marketing*. Ha pira nga abante nga organisasyon masa, nagkatutukod pa an mga kooperatiba ha tubig ngan ha kuryente.

Labaw ngan mas importante pa han mga pan-ekonomiya nga benepisyo, diri harumamay an mga pampulitika nga kadaugan nga nakab-ot han masa nga parag-uma resulta han pagrayhak han kontrapyudal nga pakig-away. Organisado na an sobra 90% han ngatanan nga dapat maorganisa ha lugar. Haros ngatanan nga katawhan dinhi in nagios ha pagsuporta ha rebolusyonaryo nga kagiusan ngan armado nga pakig-away ha iba-iba nga porma ngan pamaagi. Hitaas an militansya han masa nga parag-uma ngan damo nga aktibista ngan lider an napalutaw ngan nabaid ha kumplikado nga pakigsumpaki ha kaaway nga klase. Tikang ha ira ranggo narekluta an damo nga kaapi han Partido, natukod an mga batakan nga organisasyon han Partido ngan an seksyon nga komite han Partido nga may kakayahan nga makaglugaring ha pamumuno ha lokalidad.

Samtang nauswag an agraryo nga rebolusyon ha lugar, tikadako an naaamot han baseng masa ngan katawhan ha pagsusulong han armado nga pakig-away. Diri harumamay an naihatag nga bulig nira ha adlaw-adlaw nga panginahanglan han BHB ngan ha pagbulig han mga pamilya han mga Pula nga mangaraway ngan kumander. Kaudgan han mga kaapi han hukbong bayan ha prente gerilya in nagtikang dinhi nga lugar. Direkta nga nasuporta ngan napartisipar an masa nga parag-uma ha mga taktikal nga opensiba han BHB ngan ha pagpanalipod han seguridad hini.

Ginpapamatud-an hini nga eksperyensya nga an pagpaparayhak han kontrapyudal nga kagiusan ngan pakig-away an yawe ha pagtutukod han madig-on ngan halapad nga baseng masa ngan ha pagsusulong han armado nga pakig-away ha kabaryuhan. ▲

PANHITABO NGAN HUYOB

Yukot-yukot nga trabahador, nagrali ha rehiyon ngan bug-os nga nasud

NAGRALI HA TACLOBAN HAN MAYO 1, ika-100 nga anibersaryo ha Pilipinas han Pankalibutan nga Adlaw han Pagtrabaho, an 500 nga trabahador, baga-trabahador ngan kablas ha syudad ngan mga tagsuporta ha pangunguna han Kilusang Mayo Uno, KADAMAY, BAYAN ngan iba pa nga militante nga organisasyon. Igin-insister nira an P125 nga dugang ha minimum nga suhol ngan gintipahan ngan nanawagan ha pagpatalsik han niyutiyo nga rehimen Macapagal-Arroyo tungod han pagtamas-tamas ha mga katungod han trabahador ngan katawhan.

Upod an mga trabahador ha rehiyon ha sobra 22,000 nga trabahador ngan empleyado han gubyerno nga nagrali ha bug-os nga Bisayas. Ha Mindanao naman, inabot ha 4,000 an nagrali ha syudad han Davao, ngan 4,000 liwat ha General Santos.

Ha Manila, maabot 20,000 nga trabahador naman an nagrali. Kundi ha luyo han paggios han mga trabahador, guti nga benepisyong konswelo-de-bobo la an iginhatag han rehimen nga Macapagal-Arroyo.

Mga trabahador ha ESAMELCO, nagwelga

NAGWELGA AN MGA TRABAHADOR han Eastern Samar Electric Cooperative (ESAMELCO) kontra han pagtanggala han kumpanya ha trabaho hadton Mayo 19 an walo

nga lider han unyon. Nadiri ipatuman han maneydsment an P63 nga umento ha suhol ngan an iba pa nga probisyon han *collective bargaining agreement*. Karuyag liwat hini nga bungkagon an Esamelco Employees Union (ESECELU) nga naiilarum han militante nga NAFLU-KMU. Diri liwat ginahatag han kumpanya an ngatanan han ira mga benepisyong.

KRME, ginsirutan ha Este Samar

GINSIRUTAN HAN BHB HA E. SAMAR hadton Marso 6 hi Benjamin Latorre, lanong nga kontra-rebolusyonaryo ngan kriminal. Ginpatukan hiya han husgado han katawhan han maksimum nga sirot tungod han kasal-anan nga pagpatay ngan iba pa nga magbug-at nga krimen kontra ha katawhan.

Samtang nakada pa ha Calbiga han 1993-1994, ginkomiter ni Latorre an pagsunog hin kaingin nga diri pa angay sunugon. Kumadto hiya ha Basey ngan nagin instrumento hin usa pa nga traydor ha paggiya-giya ha mga operasyon han militar. Ha dayuday nagpakadto hi Latorre ha Manaba, E. Samar ngan magkasunod nga ginkaupod an duha pa nga traydor nga hira Narding ngan Lando. Ginkawatan nira ngaduha ni Lando an usa nga mag-asawa ha Calicoan hin P10,000 ngan .38 nga rebolber. Sunod nira nga ginpakurian ngan ginpatay an parag-uma nga nagnangangan kan Aybet nga nagsusula ha guba.

Gin-atentar liwat ni Latorre nga patayon an usa nga anak hin kasama. Ginsamok liwat niya an pakabuhi han mga parag-uma. Nangangawat hiya hin 1-5 kasako nga bugas nga balon han mga paragsula ha guba. Ginpupugngan niya an mga parag-uma nga magtanum kun diri hiya malunan. Nagreyp liwat hiya hin tulo nga babaye.

Pira kabeses nga ginpahimatngonan han mga kasama hi Latorre. Kundi nagpadayon hiya ha iya magraut nga binuhatan. Ha kamatuoran, nagserbi hiya nga impormer han militar ha pakigkunsabo ha usa nga CAFGU.

Nakumpiska han mga kasama tikang kan Latorre an usa nga .357 nga pistola, usa nga decolpen, usa nga desolo, duha nga depakpak ngan usa nga balisong.

Magkaurusa para ha gerra han katawhan, panawagan ha ika-30 nga anibersaryo han NDF

NANAWAGAN HI FR. SANTIAGO “SANNY” SALAS, TAGAPAGYAKAN HAN NDF ha Sinirangan Bisayas, hin mas urog nga pagkaurusa para ha gerra han katawhan ha ika-30 nga anibersaryo han Nasyunal nga Demokratiko nga Prente han Pilipinas. Sering ni Salas, ini an ayat han presente nga panahon han nagtitikagrabang nga krisis pankatilingban ngan nagtitikagrabang nga pag-atake ha rebolusyonaryo nga kagiusan ngan katawhan.

“Ha atubangan han grabang nga kadunutan ha katilingban ngan bag-o nga okupasyon han mga imperyalista nga tropa han US ha iroy-nga-nasud, waray iba nga pamaagi para matalwas an katawhan labot han patriyotiko nga dalan han armado nga pakig-away para ha nasyunal ngan sosyal nga katalwasan,” sering han tagapagyakan han NDF.

Iginpahayag ni Salas nga aada ha maupay nga pusisyon an rebolusyonaryo nga kagiusan agud ibagsak o paluyahon an rehimen nga Macapagal-Arroyo. Iginpanawagan niya an dugang nga paningkamot para maorganisa an katawhan ha rebolusyonaryo nga ranggo ngaduha ha kabaryuhan ngan kasyudaran. Ginduon liwat niya nga kinahanglan magpakaupay ha buruhaton ha nagkakaurusa nga prente nga nagseserbi ha armado nga pakig-away.

Gin-ayat ni Salas an katawhan han Sinirangan Bisayas nga magpursigi nga makig-away ngan igdaug an mahayag nga kabubwason tungod kay diri mapeperdi an katawhan nga nagkakaurusa.

KALAHI-CIDSS, bag-o nga disenyo ha kontra-rebolusyon

LURUWASON HAN MGA UPISYAL
Ngan eksperto ha saywar han AFP an programa nga KALAHI komo bag-o nga instrumento ha “kontra-insurhensiya”. Ha rehiyon, iginkasa ini hadton 2002 komo Kapit-Bisig Laban sa Kahirapan-Comprehensive and Integrated Delivery of Social Services (KALAHI-CIDSS) ha Sulat, E. Samar. Magpapadayon kuno ini tubtob Hunyo 2007 tubtob nga malupgop hini an unom nga probinsya han Sinirangan Bisayas. Hini nga naglabay nga Mayo 15, nagkaada na hin oryentasyon ha programa an prubinsyal nga gubyrno han W. Samar.

Direkta nga napartisipar an mga ahensya han lokal nga gubyrno ngan an mga reaksyunaryo ngan repormista nga NGO agud hatagan hin komponahe nga sosyo-sibiko an nasabi nga programa. Nagseserbi naman nga tagdependa o tagahawan han “mga barangay

nga impluwensyado han rebelde” an gintig-ob nga tropa han PNP ngan AFP.

Ginpopropaganda han militar nga ginpapatuman nira ha KALAHI an ira mga buruhaton sosyo-ekonomiko ngan pampulitika komo “komprehensibo nga daup” ha “kontra-insurhensiya”. Magseserbi kulaos an AFP-PNP komo “pampadagmit” ha “pagdul-ong” han serbisyo-sosyal han gubyrno ha mga baryo. Hugot an sumpay han militar ha lokal nga direktor han mga ahensya han gubyrno sugad han DSWD, DILG, DENR, DA ngan iba pa para ha mga nakahan-ay nga programa nga poyde ipatuman ha usa nga partikular nga baryo o klaster hin baryo.

Kinahanglan nga bantayan ngan maibuksas han katawhan ha bug-os nga rehiyon an buwa nga kahulugan ngan dunot nga kinaiya han KALAHI-CIDSS. ▲

LITERATURA NGAN ARTE

Abakada han Pasismo

TIGDA NGA UMULPOT AN ARMY HA usa nga barangay ha kabukiran han Samar agud igpatuman an programa ha literasiya. Ginkakampanya ini han mga sundalo ha ranggo han masa nga parag-uma komo kaparte han ira *civic action* (CIVAC). Maupay kuno para ha komunidad an programa nga ALPS, sering han mga sundalo, tungod kay damo an mga kalagsan na nga diri pa maaram magbasa ngan magsurat.

“Maupay gad pamation,” sering han mga parag-uma, “pero amo ngani iton an problema. Kay-ano nga kun san-o na kami nagka-lalagas na, madaparap na an mata ngan nagkukurog na an mga kamot amo an iyo pag-abot para tutduan kami pagbasa ngan pagsurat?”

Nagsiplatay an mga sundalo, kundi pursigido la gihapon hira. “Baa,” sering han mga sundalo, “bisan man kun urhi, nakaabot man gihapon. Angay ngani kamo malipay.”

“Waray problema kun an pag-aram han pagbasa ngan pagsurat an estoryahan,” rason utro han mga parag-uma. “Kundi diri kami naruruyag nga kamo an magtutdo ha amon. Kun karuyag niyo, pagpadara nala kamo hin titser nga sibilyan.”

Nagmumusdot na an mga sundalo. “Baa,” sering nira, “kay-ano kun naabot nganhi an mga NPA ginkakarawat niyo. Pero kun mga sundalo na, nadiri kamo?”

“Pasensya nala kun magin prangka kami, sir,” sering han mga parag-uma. “Pero diri kami nakakasiguro nga malakat kamo dayon kahuman han iyo tuyo. Baa, bisan na manla kun hirayo an

amon baryo naabot gihapon nganhi an mga balita han panhitabo ha iba nga mga lugar.”

“Ano man an maraut hito?” insister han mga sundalo. “Syempre diri malilikyan nga mag-iha kami dinhi kay maghahatag gud kami hin serbisyo han gubyrno.”

“Makalilipay man kun mayda pa mga milagro sugad han serbisyo han gubyrno,” baton han mga parag-uma. “Kundi makuri nga mayda dayo ha amon lugar ngan tigda nala may mga

urusahon nga mahitabo. Murayaw ngan mamingaw gud la kami dinhi; waray nahitatabo nga pangawat hin baktin ngan kamanukan ngan waray angay kabarak-an an mga kababayin-an ha mga armado nga diri nira kilala.”

Nasisina na an mga sundalo. “Ta hala. Pinsara niyo hin maupay. Kun san-o kamo tututduan ngan tatagan hin serbisyo, amo pa an iyo pagdiri. Bangin lugod dumuroy pagtig-a han iyo mga ulo ngan magrebelde kamo.”

“Waray man nangangaro ha iyo hin bulig dinhi,” sering han mga parag-uma. “Karuyag la namon an kun ano an maupay para ha amon komunidad.”

Lumakat an nauurit nga mga sundalo nga sugad-sugad hin kaayaman nga gintabrog. Nadakop han mga parag-uma an kamatuoran ha luyo han ira pamomostura. Gin-gagamit la han militar an ALPS ngan CIVAC para magkaada hira hin rason nga magtukod hin detatsment ngaNn makontrol an baryo!

A-BU-SA-DO!

A-BA-KA-DA